

Περί χρεωκοπίας της χώρας

ΚΥΡΙΑΚΑΤΙΚΗ ΑΥΓΗ

Ημερομηνία δημοσίευσης: 13/12/2009

ΤΟΥ ΓΙΩΡΓΟΥ ΣΤΑΘΑΚΗ

Οι χώρες κατά την τελευταία τριακονταετία χρεωκοπούν για τρεις λόγους:

Πρώτον, όταν μονόπλευρα δηλώνουν αδυναμία να εξυπηρετήσουν το χρέος τους, όπως έκανε το Μεξικό το 1995. Η απάντηση στην περίπτωση αυτή (σχέδιο Μπαϊνκερ) ήταν η υποτίμηση του νομίσματος και η μετατροπή τού χρέους τού Μεξικού σε διαπραγματεύσιμο τίτλο στο χρηματιστήριο. Οι δανειστές έχασαν το 30% της αξίας του κεφαλαίου τους, το Μεξικό συνέχισε να εξυπηρετεί μέρος του χρέους και ιδιώτες έβαζαν νέα χρήματα, για κερδοσκοπικούς σκοπούς, σ' ένα υποτιμημένο -αλλά διαπραγματεύσιμο- χρέος.

Δεύτερον, όταν ένας διεθνής οργανισμός, που δανειοδοτεί μια χώρα, αναστείλει τη δανειοδότησή της. Αυτό έγινε με την Αργεντινή το 2001, καθώς το ΔΝΤ στήριζε με δάνεια το νεοφιλελεύθερο πρόγραμμα που είχε συμφωνήσει με την τότε κυβέρνηση. Οι λόγοι για τη σκληρή στάση τού ΔΝΤ είναι αδιευκρίνιστοι, αλλά η κατάρρευση της Αργεντινής ήταν το σημείο καμπής. Ακυρώθηκαν το σύνολο των προγραμμάτων που εφάρμοζε το ΔΝΤ σε πολλές χώρες -στη Λατινική Αμερική και αλλού.

Τρίτον, όταν οι ιδιώτες αποσύρουν κεφάλαια από ένα νόμισμα. Αυτό συνέβη με την Ν.Α. Ασία το 1999 και οδήγησε σε δραματική υποτίμηση των νομισμάτων στην περιοχή.

Κανένας από αυτούς τους λόγους δεν ισχύει σήμερα για την ελληνική οικονομία. Εάν η Ελλάδα ήταν εκτός ευρώ, σήμερα θα είχε δεχτεί μάλλον αξεπέραστες πιέσεις στο νόμισμά της. Αλλά το ευρώ προστατεύει μια οικονομία από απότομες κερδοσκοπικές κινήσεις γύρω από το νόμισμα. Χρεωκοπία εντός τού ευρώ είναι αδιανόητη.

Καθώς δεν τίθεται θέμα «φυγής από το ευρώ», τι συμβαίνει όταν μια χώρα οδηγεί τα οικονομικά δεδομένα σε ένα οριακό σημείο, όπου αντικειμενικά δεν μπορεί «να εξυπηρετήσει το χρέος της»; Η απάντηση είναι απλή. Επαναδιαπραγματεύεται με τους δανειστές της. Ποιοι είναι αυτοί; Η Κομισιόν, η Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, οι ιδιωτικές τράπεζες και φορείς που δανείζουν το ελληνικό κράτος (αγοράζουν τα ομόλογα). Εάν βρεθούν και νέοι δανειστές (π.χ. Κίνα), ευπρόσδεκτοι είναι.

Οι δανειστές, προφανώς, επιβάλλουν όρους, προκειμένου να συνεχίζουν την αναγκαία ροή δανειακών πόρων, και οι όροι αυτοί (με δεδομένο το ευρώ) σημαίνουν προσαρμογή των πραγματικών οικονομικών μεγεθών.

Μα, τα πραγματικά οικονομικά μεγέθη αφορούν πλέον, αντικειμενικά, τη δυνατότητα της οικονομίας να εξυπηρετεί το χρέος, τώρα και στο προβλέψιμο μέλλον. Και η δυνατότητα αυτή εξαρτάται από τρεις παράγοντες:

- τον ρυθμό οικονομικής ανάπτυξης

- την έκταση του ιδιωτικού χρέους (των καταναλωτών), δίπλα στο δημόσιο χρέος
- την έκταση των διαρθρωτικών προβλημάτων σε σχέση με τα φορολογικά έσοδα και τη δομή των δαπανών.

Η ελληνική οικονομία είναι αντιμέτωπη με μέτρια στασιμότητα. Έχει μικρό ιδιωτικό χρέος (50% του ΑΕΠ), αλλά μεγάλο δημόσιο (120%). Έχει ένα δραματικό φορολογικό σύστημα, που επιβαρύνει το 70% των μεσαίων και κατώτερων στρωμάτων και φοροαπαλάσσει το ανώτερο 30%. Τέλος, είναι αντιμέτωπη με εκρηκτικά προβλήματα στο σκέλος των δαπανών (μισθοί, συντάξεις, υγεία, άμυνα) που καθιστούν το σημερινό σύστημα μη βιώσιμο, υπό οποιεσδήποτε συνθήκες μελλοντικών σεναρίων.

Το 1985-87 και το 1990-93, η αντιμετώπιση του δημοσίου ελλείμματος με προσαρμογή μισθών και κοινωνικών δαπανών οδήγησε στη αύξηση, και όχι στη μείωση, του χρέους. Η πολιτική λιτότητας της περιόδου 1995-2007 συντήρησε τα πράγματα προσδοκώντας ότι οι υψηλοί ρυθμοί ανάπτυξης θα θεραπεύσουν τα προβλήματα.

Σήμερα, δυστυχώς, ούτε η μείωση των μισθών και των δαπανών υπάρχει ως επιλογή, λόγω της ύφεσης, ούτε η συντήρηση των πραγμάτων στο όνομα του υψηλού ρυθμού ανάπτυξης. Σήμερα η λύση δείχνει μονόπλευρα προς την ανάγκη επίλυσης των μόνιμων διαρθρωτικών προβλημάτων της δημοσιονομικής δομής, του φορολογικού συστήματος, και της σύνθεσης και διαχείρισης των δημοσίων δαπανών.

Μόνο που κάτι τέτοιο, πέρα από πολιτική βούληση, θέλει χρόνο και, κυρίως, μια κατάλληλη δημόσια διοίκηση. Μια δημόσια οικονομία του «κουτουρού» και του «περίπου» καλείται να προσαρμοστεί σε αναζήτηση ή εξοικονόμηση πόρων που φθάνουν το αστρονομικό ποσό τού 20% του ΑΕΠ, ή 55 δισ. το χρόνο. Το αδιέξοδο είναι προφανές.

* Ο Γ. Σταθάκης διδάσκει Πολιτική Οικονομία στο Πανεπιστήμιο Κρήτης